

A SERTÉSTERMELŐ TRÖSZT 1951. ÉVI HIZLALÁSI TEVÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA*

I.

Vállalatunk tervosztálya a múlt év november havában meghívást kapott az Országos Tervhivattaltól. A hivatal illetékes osztályán közölték velünk, hogy az általunk feszítettnek tartott 1952. évi hizlalási terv (előterv) bizonyos lazaságokat tartalmaz, melyeket a terv ismételt átdolgozásával ki kell küszöbölnünk és rejtett tartalékaink fokozott feltárásával olyan tervet kell kidolgoznunk, ami több húst fog juttatni országunk dolgozó népe számára.

Az új terv nem minden vita és nehézség nélkül el is készült. Átadásakor hangsúlyoztuk, hogy eddigi tapasztalataink alapján a terv csak az összes kedvező körülmények együttes fennforgása esetén valósítható meg, de egyúttal megjegyeztük azt is, hogy tapasztalataink szerint a körülmények közül egyik, vagy másik rendszerint hiányozni szokott.

Túlságosan nem lepődtünk meg, midőn az általunk így kidolgozott tervet, mint az 1952. évi. I. negyedéves operatív tervfeladatot megkaptuk. Tisztában voltunk azzal, hogy mind felettes hatóságainknak, mind pedig a mi vállalatunknak egyetlen célja van: minél nagyobb mennyiségű húst a népgazdaság számára!

Statisztikai csoportunkra hárult az a feladat, hogy az 1952. évi terv szintjén átdolgozza és kiértékelje vállalatunk hizlalási üzemágának 1951. évi eredményeit, mivel erős remény van rá, hogy ily módon a várható nehézségek felszínre fognak kerülni és így vezető szakembereink a megelőző intézkedéseknek egész sorát léptethetik életbe a terv maradéktalan teljesítése és túlteljesítése érdekében.

Általános elvként csupán annyit tűztünk ki a vizsgálódás elé, hogy feltárjuk az elkövetett és a jövőben is elkövethető hibákat és a fejlődés menetének vizsgálatába olyan tendenciákat, lehetőségeket találjunk, melyek alkalmasak lesznek arra, hogy a terv teljesítését a gyakorlati életben biztosíthassuk.

II.

Az eredményes sertéshizlalási tevékenységnek két sarkalatos pontja van: a jó takarmányhasznosítás és az intenzív súlyfelrakás. Feltételezzük természetesen, hogy a hízóba fogott állomány fizikailag egészséges és általában rendelkezik azokkal a feltételekkel, melyek alapul kell, hogy szolgáljanak a hízóbaállításhoz.

A fenti tényezők között kölcsönös és szoros összefüggés van. Minél magasabb a sertések átlagos súlya, annál magasabb a darabonkénti súlyfelvétel, ugyanakkor viszont csökken a takarmányhasznosítás mutatószáma, az értékesítési százalék.

* A Statisztikai Szemle által hirdetett pályázatra érkezett pályamű.

Dolgozóink prémiumfeladatát meghatározó táblázatunk ezt a tételt világosan igazolja is:

Súlycsoport kg	Takarmányhasznosítás %	Havi ráhizlalás kg/db
10,0-től 20-ig	25,0	4,0
20,1-től 30-ig	24,5	5,5
30,1-től 40-ig	24,0	8,0
40,1-től 50-ig	23,5	10,0
50,1-től 60-ig	23,0	13,0
60,1-től 70-ig	22,0	16,0
70,1-től 80-ig	21,0	17,0
80,1-től 90-ig	20,0	17,0
90,1-től 100-ig	19,0	17,0

A tervfeladatainkat fenti kulcsszámok alapján szabták meg. Az átlagos takarmányhasznosítás 23%. A ráhizlalási terv teljesítéséhez azonban a tervezett 23%-os takarmányhasznosítás helyett a gyakorlatban 23,5—24%-ot kell elérni.

A terv ugyanis ráhizlalási súlyként a vásárlási és eladási súly közti különbséget írja elő. A vásárlási súly azonban az állatoknak a telepekre történő — gyakran nagy távolságról való — szállításakor csökken. Ezt a súlyvesztést, az ú. n. útiapadót a terv nem veszi figyelembe, a hizlalásnál azonban ezt a súlyvesztést is pótolni kell.

A terv realizálásával kapcsolatos ellenvetéseknek éppen az volt az egyik alapja — és hozzátehetjük, hogy igen plauzibilis alapja —, hogy a múlt év folyamán dolgozóinknak csupán csak 50%-a részesült prémiumban. Ez a tény azt jelenti, hogy a prémiumfeladat túlfeszített, következésképpen az erre épült terv is túlfeszített és éppen ezért irreális is.

A takarmányhasznosítás alakulásának vizsgálata

A takarmányhasznosítás alakulásának vizsgálatát mind az útiapadóval növelt ráhizlalás, mind pedig az apadónélküli ráhizlalás esetében elvégeztük.

Annak ellenére, hogy a terv teljesítése szempontjából az útiapadó nem enyhítő körülmény, mégis megvizsgáltuk ezt a kérdést is és ahogyan az a későbbiekben ki fog derülni, ennek a kis többletmunkának meg is lett a maga eredménye.

A takarmányhasznosítás alakulását mutató két táblázat (l. 413. és 415. oldalon) végeredményei — a vállalati évi átlagok — azt bizonyítják, hogy még a 22%-os tavalyi hasznosítási tervet sem tudtuk teljesíteni, bár ebbe a kérdésbe erősen beleszólt a november és december hónapokban fellépő pestis, orbánc, gyomor- és bélgyulladás.

A 21,6, illetve 22,1%-os évi átlagokkal szemben azonban volt 24,6 és 24,8%-os értékesítés is, sőt a 12 hónapból 8 hónap eredménye lényegesen jobb volt a tervszámnál. Az eredményt január, február, március és december hónapok rontották, mivel ezeknek a hónapoknak aránylagosan magas takarmányszámai a súlyozásnál erősen érvényesültek.

1951. évi takarmányhasznosítás

H ó	Felettetett takarmány tengeridara értéke ezerkg	Rá hizlalási súly		Takarmányhasznosítás %-a	
		útiapadóval kg/db	útiapadó nélkül	útiapadóval	útiapadó nélkül
.....	2636	535 757	530 328	20,3	20,1
II.	2658	530 136	509 068	19,9	19,3
III.	1830	400 758	394 418	21,9	21,6
IV.	2127	482 429	478 688	22,7	22,5
V.	2082	462 749	457 397	22,2	22,0
VI.	1422	340 268	328 754	23,9	23,1
VII.	1218	297 869	290 055	24,5	23,8
VIII.	1306	324 411	321 265	24,8	24,6
IX.	1417	348 858	343 125	24,6	24,2
X.	1666	395 195	389 614	23,7	23,4
XI.	2383	551 023	526 804	23,1	22,0
XII.	3058	578 932	575 275	18,9	18,8
1951.	23 802	5 248 385	5 144 791	22,1	21,6

Nem véletlen azonban, hogy éppen a téli hónapok rontották le a vállalati átlagokat. A hidegebb időjárás kétségtelenül csökkenti a takarmányhasznosítás mértékét, de a további vizsgálatok azt bizonyítják, hogy ezt a csökkenést enyhíteni is lehetne.

Megvizsgáltuk az év folyamán felettetett takarmányok összetételét. A felettetett vegyesdara értékeknek a hozzájuk tartozó tengeridara értékekkel való egybevetése az alábbi képet adja:

Tengeridara az összes takarmányok százalékában:

Január	— — — — —	74	Július	— — — — —	61
Február	— — — — —	74	Augusztus	— — — — —	54
Március	— — — — —	72	Szeptember	— — — — —	55
Április	— — — — —	71	Október	— — — — —	64
Május	— — — — —	68	November	— — — — —	69
Június	— — — — —	61	December	— — — — —	71

Mit mutatnak ezek a számok? Azt, hogy a hidegebb hónapok takarmányai töményebbek, 1 egységre vonatkoztatva több tápértéket tartalmaznak, de éppen a töménységük miatt nehezebben is emészthetők, nehezebben értékesíthetők.

Minél kevésbé tömény a sertések takarmánya, annál jobb az értékesítés.

Az értékesítési táblák adatainak a takarmányok tengeridara mutatószámaival való egybevetése az első pillanatban bárkit is meggyőzhet arról.

Miért csökkent a januári érték 74-ről augusztusban 54-re? Azért, mert vállalatunk időközben megszervezte a fölözött tej-, író- és moslékbegyűjtést. Gondoskodott megfelelő zöldtakarmányellátásról, zöldség hulladékot vásárolt

a nyár folyamán. Budapesti vállalatunk, illetve üzemegységünk az addig a szennycsatornába folyó húslét a takarmány bekeverésére használta fel.

Tengeridara-értéke persze e takarmányok nagy részének — a zöld lucernát kivéve, — igen alacsony, de élettani hatása annál jelentősebb.

Ha vállalatunk teljesíteni akarja takarmányhasznosítási tervét, — az út ezeknek az anyagoknak fokozott felkutatása és begyűjtése felé vezet.

Mint vizsgálatainkba beillő szempont vetődik fel az útiapadó kérdése, hiszen a hasznosítás alakulását az útiapadótól függően is vizsgáltuk. Kiderül, hogy a múlt év folyamán 104 594 kg vásárolt húst veszítettünk az útiapadó által. Ez a szám a valóságban sokkal magasabb, mivel az üzemegységek egy része a vásárolt súlyt jelentette beérkezési súlynak is, vagyis nem mérlegelt a beérkezéskor.

Ez* a magatartás azt is jelentette, hogy üzemegységvezetőink egy részét — és szerencsére a kisebbik részét — nem érdekelte, hogy milyen veszteséget kell pótolnia, mielőtt a tulajdonképpeni hizlalást megkezdi. Természetesen így munkavállalóink sem lehetnek tisztában a rájuk váró feladatokkal. Egyik hiba szüli a másikat. Többször baj volt a falkásításokkal is. Nyilván azért következhetett ez be, mert aki nem szeret mérlegelni egyszer, az nem szeret máskor sem.

Ismétlem, szórványosan előforduló lazaságról van szó, de ez a lazaság aránylag nagy sertés-állományokat érintett.

A terv csak maximális fegyelem esetén hajtható végre és statisztikánk jelenleg már van olyan fejtett, hogy a fegyelem lazulását, ha csak közvetett úton is, de már mérni tudja.

A ráhizlalás mutatószámainak vizsgálata

A fő és lényegbevágó ellenvetés az új tervvel kapcsolatban a ráhizlalásokban csúcsosodott ki. A darabonkénti ráhizlalást jelző mutatószámok és maga a táblázat is azt látszik bizonyítani, hogy a prémiumfeladatban megkívánt súlyfelrakást a magasabb súlykategóriába tartozó sertéseknél nem lehet átlagosan teljesíteni.

Az indulási súlykategóriák mellé rendelt ráhizlalási tervszámok (1951-ben normák!) éves viszonylatban darabonként 0,5 kg-os lemaradást mutatnak. Az első pillanatra csekélynek látszó 0,5 kg jelentősége hatalmasan megnő, ha ugyanezt a számot 541 401 db-os évi összállományra vonatkoztatjuk. 270 701 kg felrakási, vagy ráhizlalási lemaradás lesz az „eredmény”.

A táblázat (lásd 415. old.) többirányú ellentmondást tartalmaz. Egyfelől azt mutatja, hogy az alacsonyabb súlyú sertésekre aránylagosan többet lehet ráhizlalni, más részről az alacsonyabb súlykategóriákban is komoly ingadozás figyelhető meg. A július havi teljesítés még csak 86,9%, de októberben már ugyanebben a kategóriában 111,3%.

Az ú. n. „objektív” okokra való hivatkozás, mint pl. pestis-, orbánc-járvány stb. itt nem állja meg a helyét. A járványstatisztika — melyet különben nem vizsgáltunk meg tüzetesen, — azt mutatja, hogy november és december hónapokban, — amikor ezek a betegségek komoly kiesési számokat eredményeztek az állományban, — a rárakás nem csökkent a norma alá. Éppen ezért látszott szükségesnek tovább vizsgálni a járványstatisztikát, mivel köztudomású, hogy ezek a betegségek az alacsony átlagsúlyú állományokat érintik a legjobban és a súly növekedésével a veszély arányosan csökken.

1951. évi darabonkénti ráhizlalás alakulása

Hó	Átlagos indulási súly kg	Ráhizlalási norma kg	Teljesítés kg	Teljesítmény %-a
I.....	62,6	16,0	10,1	63,2
II.....	59,6	13,0	11,3	86,9
III.....	59,4	13,0	10,7	82,3
IV.....	62,8	16,0	13,1	81,8
V.....	60,4	16,0	14,1	88,2
VI.....	43,1	10,0	8,5	85,0
VII.....	32,5	8,0	6,9	86,9
VIII.....	28,1	5,5	7,8	141,8
IX.....	29,5	5,5	8,2	149,1
X.....	31,6	8,0	8,9	111,3
XI.....	36,3	8,0	8,2	102,5
XII.....	36,7	8,0	8,2	102,5
1951.....	44,1	10,0	9,5	95,0

Felvetődött a gondolat, hogy érdemes lenne a kérdést a takarmányozás vonalán tovább vizsgálni.

A kutatások váratlanul világos és félre nem érthető eredményeket hoztak. Február kivételével minden hónapban, ahol a norma alatt teljesítettünk, az optimális napi fejadag alatt takarmányoztunk. Alapvető hibáknak kellett tehát lenniök a takarmányozás terén, amire nem figyeltünk fel idejében.

A ráhizlalási terv teljesítése ezek szerint nem olyan problematikus 1952-ben, mint amilyenek az első pillanatban látszik. Ezekután vállalatunk hizlalási tevékenységét mutató táblázatunkat az alábbiakban állítottuk össze (l. a 416. oldalon).

Ez a táblázat már közeljár ahhoz, hogy a túlzusofaltság hibájába essék, bár erős kísértésben voltunk, hogy a havi állategészségügyi adatokkal is kiegészítsük. Ennek ellenére is világosan igazolja eddigi megállapításaink helyességét.

III.

Végezetül feltehetjük a kérdést: Teljesíthető-e, reális-e az 1952. I. negyedévi operatív hizlalási tervünk és ha igen, mit kell tennünk a terv teljesítése érdekében.

A kérdés első felére határozott igennel lehet válaszolni. A vállalatról függő tényezők közül sem a takarmányhasznosítási, sem a ráhizlalási tervfeladatok nem tartalmaznak teljesíthetetlen kívánalmakat. A feladatok azonban feszítettek, melyeket csak eddigi hibáink kiküszöbölésével oldhatunk meg. Körvonalazva ezeket a feladatokat, az alábbiakat kell tennünk:

1. Most alakult vidéki vállalataink süldő-szükségletének kielégítését a lehetőségekhez képest racionalizálnunk kell. Egyrésztől oda kell hatnunk, hogy az Allatforgalmi ES által szállított sertések lehetőleg kis körzetben kerüljenek szállításra, másrésztől viszont egyre inkább önellátásra kell be-

rendezkednünk. Csakis így kerülhetjük el a szállításokkal járó hatalmas útiapadókat és a szintén szállításokkal járó különböző sertésbetegségek állandó terjesztését. Egyedül az útiapadó csökkentése által hatalmas mennyiségű takarmányt, munkaerő- és munkabérfelhasználást takaríthatunk meg.

2. A takarmányhasznosítás fejlesztése érdekében fokoznunk kell a már eddig is jól bevált moslék és tej és egyéb állati melléktermékek begyűjtését. Megoldást kell találnunk arra is, hogy a sertések szervezetének annyira fontos zöldtakarmányt, vagy annak valamely hasonló hatású pótlóanyagát a téli hónapokban is biztosíthassuk hizlaldáink számára.

3. Fokozott figyelemmel kell kísérnünk a takarmányadagolás mértékét. Irányt kell vennünk rá, hogy az adagolást az értékesítés kára nélkül optimalisra fokozzuk.

4. Végezetül, de nem utolsó sorban, tudatosítanunk kell dolgozóinkkal a brigádokra lebontott terveket, a múlt évben elkövetett hibákat és értékes, a gyakorlati élet tapasztalataira támaszkodó javaslataikat alkalmaznunk kell a hizlalási tevékenység folyamán a terv teljesítése és túlteljesítése érdekében.

Nem fejezhetjük be tanulmányunkat annak hangsúlyozása nélkül, hogy az elindított és itt kifejtett elemzési módszer statisztikai csoportunknak tovább kell fejlesztenie és ki kell dolgoznia vállalatunk minden üzemágában, minden profiljában azokat a fontos mutató-, vagy mérőszámokat, melyeknek segítségével a statisztika menetközben hathatós segítséget tud nyújtani szakembereinknek, gyors és eredményes operatív intézkedések foganatosítása céljából.

1951. évi hizlalási tevékenység az 1952. évi tervezés szintjén

Hó	Sertések ind. átlagsúlya kg	1 napi takarmány adag tengeridára		Rázhizálás kg/db.		Takarmányérték %		Tengeridára érték a v. daraérték %-ában
		Norma szerint kg	Tényleges kg	Norma szerint	Tényleges	Norma szerint	Tényleges	
I.	62,6	2,42	1,62	16,0	10,1	22,0	20,1	74
II.	59,6	1,88	2,03	13,0	11,3	23,0	19,3	74
III.	59,4	1,88	1,59	13,0	10,7	23,0	21,6	72
IV.	62,8	2,42	1,94	16,0	13,1	22,0	22,5	71
V.	60,4	2,42	2,04	16,0	14,1	22,0	22,0	68
VI.	43,1	1,42	1,22	10,0	8,5	23,5	23,1	6
VII.	32,5	1,11	0,97	8,0	6,9	24,0	23,8	61
VIII.	28,1	0,75	1,03	5,5	7,8	24,5	24,6	54
IX.	29,5	0,75	1,13	5,5	8,2	24,5	24,2	55
X.	31,6	1,11	1,23	8,0	8,9	24,0	23,4	64
XI.	36,3	1,11	1,30	8,0	8,2	24,0	22,0	69
XII.	36,7	1,11	1,40	8,0	8,2	24,0	18,8	71
1951	44,1	1,42	1,43	10,0	9,5	23,5	21,6	67